

„корон“) і висказує, з застереженням, свій здогад, що прикраси сї можна найскорше уважати парамениками. Се може таки дійсно найправдоподібнїйше об'ясненнє. Що до походження, то порівняннє приводить до виводу, що маємо тут продукт культури т. зв. латенської, себто кельтської, предримської.

М. Г—а.

Ю. Кулаковскій — Новоизданный византийскій трактатъ по военному дѣлу (Византийскій Временникъ, 1900, с. 646—60).

Під сим титулом обговорює автор трактат Пері *καστάσεως ἀπλήκτου*, De castrametatione, в часті виданий ще Газе, а тепер в цілости А. Мартеном (Albert Martin, Traité de Tactique connu sous le titre Пері і т. д., Paris, 1898, відб. з XXXVI т. Notices et Extraits), з паперів Гро. Він встановляєть ся над часом трактату, виступаючи против гадки Мартена, що написано його в часі і з ініціятиви ціс. Никифора Фоки, та вказує на 990-ті рр., як на час написання, і близше спиняєть ся коло згадок про Русь в сїм трактаті. Їх не багато, і не дуже вони многословні, але завсїди цїнні. Три рази згадуєть ся Русь (οἱ Ῥῶς) в византийськїм війську, як прибічний полк (розд. X, XIX, XXV); сєй полк ходить в поході пішо, але в потребі може бути посаджений і на коней. Четверта згадка інтереснїйша — тут Русь виступає як край сусїднїй: „належить доместику і пограничним стратігам мати шпігунів до Болгарів (автор трактату головно має на оці военний театр болгарський), але також і до иньших сусїднїх народів — до Печенігів, Угрів і Руси (εἰς τὰ λοιπὰ γειτονοῦντα ἔθνη, εἴθουσι εἰς Πατζινακίαν καὶ εἰς Τουρκίαν καὶ Ῥωσίαν), аби ніщо з їх замислів не утайло ся від них“. Ш. автор толкує, що Русини тут названі сусїдами супроти кримських провінцій Византії. Се так, коли розуміти „сусїдство“ в тіснїйшій значінню; але можна розуміти його й трохи свобіднїйше, в значінню народа, з яким Византия мала безпосередні зносини й конфлікти.

М. Г.

А. Шахматовъ — Древнеболгарская энциклопедія X вѣка (Византийскій Временникъ, 1900, с. 1—35).

Ш. академік від кількох літ вертує гєнезу руських хронографів (див. Записки т. XXXIV с. 11—2). В отей прайї він на підставі порівняннє рїжних редакцій т. зв. Еллинського літописця приходить до переконання, що джерелом їх послужила компіляція, куди входило кілька старозавітних книг, хроніки Малялі й Амартоля, дві редакції Александри і кілька поменьших статей. Каталог болгарських князів в одній з редакцій Елл. літописця вказує, на його гадку, на болгарський початок сєї компіляції. З другого боку звязки помічені автором між т. зв.

хронографом 1262 р. (кодекс Архива мін. справ загран.) і Збірником Святослава 1073 р. наводять на його гадку, що сей остатній був частиною тоїж староболгарської енциклопедії, а сама енциклопедія отже походила з часів царя Симеона. До складників її зачисляє автор також іще Літописець патр. Никифора.

Трудно контролювати, розуміть ся, виводи, оперті на кодексах не виданих, часто навіть не описаних докладнійше. Мушу завважити, що належало б може обережнішим бути в редукції до того первісного джерела різнородних складових частин редакцій Ел. літописця; досить мало правдоподібним нпр. виглядає існування в такій енциклопедії двох версій Александриї, і т. и. Саме припущення такої великанської енциклопедії й переходу її на Русь (цілої?) не дуже усьміхаєть ся мнї.

Вкінці заповідає автор розвідку „про вплив сеї староболгарської енциклопедії й її руських перерібок на наше літописання“. Се буде дуже интересно, тільки ж — ану саме припущення, що така енциклопедія існувала й на Русі звісна була — не справдить ся? *М. Г.*

Antoni Prochaska — Geneza i rozwój parlamentaryzmu za pierwszych Jagiellonów, Краків, 1898 с. 184 (відбитка в Rozpraw wydz. hist.-fil. т. XXXIX).

F. Piekosiński — Wiece, sejmiki, sejmy i przywileje ziemskie w Polsce wieków średnich, Кр., 1900, с. 70 (відб. в Rozpraw т. XXXVIII).

Antoni Prochaska — W obronie społeczeństwa, studyum z dziejów Władysława Warneńczyka (Kwartalnik historyczny, 1901 ст. 185—213 і 317—349).

Сі три розвідки стоять в певнім звязку між собою, як то буде видко, тому й обговорюю я їх разом.

В першій статі др. Прохаска, не задовольючись тим освітленнем, яке дають історії польського парламентаризму Павінський і Рембовський, дає свою власну теорію. Запускати ся в її аналізу не маємо потреби, тим більше що й шан. автор мало запускаєть ся в аналізу фактів, а більше резонує, кладучи звичайний у нього натиск на християнську правду й католицьку науку, яко підставу розвою польського парламентаризму й цілої державної політики Польщі. Як цінну поправку до загальної еволюції польському парламентаризму мусимо в кождім разі піднести, що д. П. виходить від історії княжої ради, тим часом як пок. Павінський ішов від соймака. Спеціальну увагу звертає він на розвій парламентаризму на Галицькій Русі (с. 83--99), користаючи з того для загальної ілюстрації польського парламентаризму але сей екскурс його обговоримо разом з другою аналогічною працею понизше.